

דברי חיזוק

להערות: 0527663367

ניתן להשיג: rabiisraelmoshe@gmail.com

אחרת, רואים עליהם שהם כבר קבלו מהישיבה איך ללמוד, שזה באמת מה שהישיבה רוצה שבחורים ידעו על מה להתעכב איך לחשוב, על מה להתעכב.

כמו שסיפר מרן ראש הישיבה מו"ז זצוק"ל שהיו שתי בחורים בישיבה, שאחד היה חוזר על השיעורים, והשני היה מכין שיעורים שימסור בעוד שנים, ולא השקיע בלחזור על השיעורים, והסוף היה שזה שהיה מכין את השיעורים עדיין מכין את השיעורים, וזה שחזר על השיעורים ולמד איך ללמוד, (היה זה אאמו"ר שליט"א) היום הוא מרביץ תורה גדול ומוסר שיעורים נפלאים.

כי ככה זה, יש דרך הרבה למדתי מרבתי ומחברי יותר ומתמידי יותר מכולם, אדם שחוזר על השיעורים הרי שהוא גם לומד מרבתי וגם מתלמידו שהוא חוזר על השיעורים, והדברים מתבהרים לו עצמו יותר. ורק ככה גדלים.

את יעקב איש וביתו באו

האזנים לתורה דייק את הלשון, את יעקב איש וביתו באו, שבא לומר שהם אפי' שהיו נשואים וכתוב ע"כ יעזוב איש את אביו ואת אימו, ודבק באשתו אעפ"כ לא עזבו את יעקב אלא ניכר בהם כל הנהגות שראו אצל יעקב, והמשיכו כולם בדרך של יעקב.

ויוסף היה במצרים

האזנים לתורה מדייק יוסף היה במצרים לא רק ראובן לא שינה את שמו, אלא גם יוסף שהיה במצרים משנה למלך לא שינה את שמו, וזה

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה בספר אזנים לתורה מדייק את הלשון הבאים מצרימה, הרי כתוב בפ' ויגש את שמותם, ולמה כותבים כאן שוב? אלא אומר, מפני השיבותן נמנו פעם שניה במיתתם, אך שואל למה כתוב שוב הבאים מצרימה, הרי באו כבר לפני מאה שנה.

ומיישב, שמשמת יוסף נתנו עליהם משוי, ונדמה כאילו אותו יום באו מצרימה, ואומר שלכן כתוב ואלה, זו מוסיף על ענין ראשון, על אלה שמות שנאמרו בבואם מצרימה, שעלינו להתבונן ולראות במצבם שנשתנה מהקצה אל הקצה, אע"פ ששמותן לא נשתנו, אך אז באו נסיכים, המלך הזמינם, ושלה אחריהם עגלות והושיבם במיטב הארץ, ולכן נמנו בשמותן כחברי משפחת המשנה למלך, אשר בלעדיו לא ירים איש את ידו, ועתה אחרי מות יוסף וכול הדור ההוא, הפכו מצרים את הדור השני של הנסיכים לעבדי עולם, שרבים ממצריא להם רעות רבות וצרות, מצד אחד רוצה בעבדותם, ומצד שני רוצה בהשמדתם, ועבדים בכלל אין דרכם להמנות בשמותם ודי להם לדעת את הסכום הכולל כך וכך עבדים באו מצרימה (ע' נפש).

ועתה הם פרו ורבו והמה כעפר הארץ, והמסתכל במצב בני"ב בואם מצרימה ואחרי מות יוסף, אומר "פנים חדשות באו לכאן", והרי כאן ביאה שניה, הבאים מחדש מצרימה של עבדים כנענים, שיש למנות רק את השבטים שמהם יצאו, שהרי גם בעבדים מדקדקים לדעת את הגזע שלהם.

בישיבה בחורים באים לישיבה – בהתחלה באים מישיבה קטנה, לומדים לפי מה שהתרגלו בישיבה קטנה, אחרי כמה חודשים בישיבה אומר לי אאמו"ר שליט"א הבחורים כאן מדברים כבר

הדיוק - יוסף היה במצרים כל היוסף עם כל צדקותו היה במצרים.

**ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו
במאוד מאוד**

כתוב שילדו ששה בכרם אחד, היה איזה משכיל שניסה לפקפק, היתכן כך כל אחת ילדה ששה בכרם אחד? ור' אלעזר גורדון ענה לו תשובה ניצחת, הרי הבכורים נמנו בפ' במדבר, עלה מספרם לעשרים ושנים אלף וכמה מאות, וזה בשעה שנמנו כל יוצא צבא בישראל והיו מספרם שש מאות אלף ועוד כמה אלפים, והבכורים מבן הודש ומעלה, ובני ישראל נמנו רק מבן עשרים ועד ס', וכבר כבתנו שצריך להוסיף על מספר ב"י הזכרים כהנה, ר"ל עוד שש מאות אלף של הטף והזקנים, (אבל לא את מספר הנשים מכיון שגם הבכורים נמנו רק הזכרים), וממילא יוצא דבר תמוה מאוד לפי המושגים של פו"ר דהאידינא, והיינו בשעה שמשפחה בינונית כהיום מונה לכל היותר חמשה נפשות, ועל כל בכור יש ד פשוטים, היו ביוצאי מצרים רק עשרים ושנים אלף בכורים, על מליון ושתי מאות אלפים המספר הכללי של יוצאי מצרים. או נאמר במילים אחרות, על כל בכור כל אישה שילדה בכור ילדה אחריו חמשים וחמישה ילדים, שהרי היו רק 22 אלף אימהות שהבכורים פטרו את רחמן, ולהן נולדו שני מליון ושתי מאות אלפים זכרים, וכשנחלק את הסכום הזה על עשרים ושתיים אלף אימהות יוצא חמשים וחמש בקירוב, היינו שכל אישה ילדה 56 בנים. וכיון שבימי משה רבינו חיו בממוצע שבעים ושמונים שנה, כמו שנאמר בתפילה למשה ימי שנותינו בהם **שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה**, הלא אי אפשר לאישה להתעבר וללדת בימי חייה הקצרים יותר מעשר פעמים, הרי יוצא שכל אישה ילדה שישה בכרם אחד (ולא חישבנו את מספר הנשים בכלל, רק את מספר הזכרים עם הטף והזקנים. כי כן לא חשבנו את הבכורות הנשים, רק את מספר הבכורים הזכרים). השואל המסתפק נאלם דומיה כאשר שמע את המספרים

האלה, ואת היחס הפלאי של הבכורים אל המספר הכללי.

**וסיים האזניים לתורה - ודבר זה מצוה לפרסם
ברבים.**

ויקם משה ויושיען

האזנים לתורה אומר מה זה ויקם? אומר שהיה כאן התגברות מסוימת מצד משה רבינו, שאפי' שהרי ראה לפני זה מה קרה לו, שהוא הציל איש עברי מיד מצרי והעברי מסר אותו למלכות, הוא רצה לעשות שלו' בין שתי עבריים המכים אחד את השני, ומה קרה לו? ועכשיו האם מחויב במצבו, שהרי הוא בורה מחמת סכנת נפשות, האם מחויב הוא להתערב? ובסוף החליט שכן, וזהו ויקם אהבת הדין והצדק גברה בו.

וישק את צאנם

כתוב לשון זכר, אומר **האזנים לתורה את צאן כולם של בנות יתרו ושל הרועים** כדי לעשות שלו' ביניהם לכן כתוב צאנם לשון רבים.

איש מצרי הצילנו

השאלה מהיכן ידעו שהוא איש מצרי? הרי בני ישראל לא שינו שמם לשונם ומלבושם?

ואומר האזנים לתורה, אולי כיון שהיה בבית המלכות מותר, כמו שהתירו לאבטולמוס בר ראובן לספר קומי מפני שהיה קרוב למלכות, ומשה בודאי היה לבוש בגדי נסיכים אפי' כשהעלוהו לגרדום, כמו שאמרו אפי' בשעת הסכנה אל ישנה אדם את עצמו מהרבנות שלו, ולמדו זאת מהנניה מישאל ועזרי'ה שהיו לבושים סרבליהם בשעה שזרקו אותם לכבשן האש, ואח"כ ברה משה מהבגדים האלו.

את זה למצרים והוא שומע ושותק, זה עלבון גדול למקום שגדל שם. ומה שמושה עשה את זה, הוא מפני שהיה עניו מכל האדם, וחשב שזה לא מוסף כבוד המעשה שעשה.

איש מצרי הצילנו

אומר המדרש אמרו לו בנות יתרו למשה יישר כחך שהצלת אותנו, אמר להם אותו מצרי שהרגתי הוא הציל אתכם, שהרי ברחתי ממנו. שואל האזנים לתורה הדברים תמוהים למה גילה להם את הענין הזה, בפגישה הראשונה כבר מגלה להם את זה? ואומר, משה רבינו הרי היה חייב גלות, כתוב בילקוט שמושה רק רצה להכות את המצרי והרג אותו בשוגג, וא"כ הוא חייב גלות, ויש דין רוצח שרצו לכבדו יאמר להם רוצח אני, לכן אמר להם משה שהרג את המצרי.

יש סיפור על בחור שהיה לו צלקת גדולה בראש והיה לו קשה בשידוכים, אמר לו מרן ר' חיים קניבסקי זצוק"ל תגיד לבחורה שתפגש איתה מה היה הענין, איך קבלת את הצלקת. וכך עשה, בפגישה עם הבחורה, מיד סיפר לה את הענין שהיה לו לפני שנים בכותל, ערבי רדף אחרי איזה בחורה והצלתי אותה, והערבי נתן לי מכה ומזה הצלקת, הבחורה אמרה לו במקום שהיא סוגרת איתו את השידוך, כי היא היתה הבחורה הזו.

כך גם כאן, משה רבינו אמר להם תדעו הכל נגרם ע"י המצרי הזה לפני שנים שברחתי ממנו, כל הסיפור הזה.

ואיו

מה זה איו? אומר המדרש שאל אותם שמא הוא מאותו זרע שנאמר אליהם איו שרה אשתך, שהתחמקה לקבל תודה, וזה הזכיר לו את המידה הזו, של שרה שעושה חסד עם מלאכים ומתחמקת מלקבל תודה, וכאן ג"כ אמר ואיו.

כתוב במדרש משה שלא הודה בארצו, ששמע שאומרים עליו שהוא מצרי ושתק, לא נקבר בארצו. יוסף שאמר על עצמו כי גנב גנבתי מארץ העברים הודה בארצו נקבר בארצו

מה כאן הענין, הרי כתוב שהיה לו ענין בזה שהעלים את ארצו? היה בבית המלכות והיה צריך כך להתנהג, ומה הטענה עליו? אומר האזנים לתורה רואים שארץ ישראל מתייחסים אליה כדבר שיש בו רוח חיים, היא תובעת את עלבונה, כמו שאומרים שבתה הארץ שבת להשם כביכול הארץ שובתת, כמו שכתוב שהארץ תובעת את עלבונה, "אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה ואתם בארץ אויבכם" – שאתם לא שבתתם אז היא תשבות עכשיו.

ויש כאן יותר עומק הדין, הרי אם נתבונן יהודי רגיל שנתפס כגנב או נחשד בנבלה אחרת, ולא ענה לחוקר, את הארץ שגר בה, אולי עשה טוב כדי שלא יתחלל שם ארצו, אבל איש מכובד במעשים טובים שהוא לא מגלה את שם ארצו, הרי הוא מונע ממנה כבוד, שהיו אומרים עליה שהיא מגדלת חכמים וסופרים, (לדוגמא בחור מצוין משייבה טובה לא מגלה את שם הישיבה שלומד בה, הרי הוא כאילו מתבייש בישיבה שלמד בה), ואם הוא עשה הצלה גדולה והציל נרדף, ובשעה זו הוא מתבייש במקום שגדל, הרי העלבון הוא גדול למקום שנולד שם, כאילו מתבייש במקום שנולד.

ממילא יוסף שהיה חבוש בבית האסורים, ואפיו שלא הביא כבוד לכאורה לעיר מולדתו באותו זמן שהרי היה עבד, אעפ"כ היה בטוח, שסוף הכבוד לבוא אחרי שיראה שר המשקים שפתרונותיו לו התקיימו במלואם, והוא איש אשר רוח בו יודע לפתור פתרון חלומות. לעומת זה משה רבינו היה יכול להביא כבוד גדול, איש גדול בחכמה בכוח וביופי היצוני ופנימי, שברח מהמלך מפני שעשה משפט להציל עשוק מיד עושקו, וגם כאן מסכן את עצמו להציל עשוקות מיד הרועים שגזלו להם את מימיהן וזרקו לו את המים, והוא שומע שמיחסים

קראן לו ויאכל לחם

מה טמון כאן? רואים יסוד, שמה שאדם עושה לעצמו עושה, בסוף כל הענין הזה שנהג להציל עשוק מיד עושקו היה לעצמו לישועה גדולה, שהביא למשה רבנו את השידוך, מה שבהתחלה הביא לו שואה שלא היה לו קורת בית, וזרקו אותו בסוף הביא לו ישועה גדולה ע"ע שהציל את בנות יתרו מהרועים.

אלוקי אביך אלוקי אברהם

אומר המשך חכמה יש רמב"ם שהאבות חידשו מצות ועמרם נצטווה במצרים מצוות ותורות, לכן כתוב **אלוקי אביך**, שעמרם הרי נצטווה במצוות, שהג' אבות עם עמרם נצטוו במצוות, וכן כתוב במדרש אלוקי אביך על עמרם.

בני בכורי ישראל

אומר המשך חכמה הענין שבכור נוטל פי שנים, שהוא עשה את האב לאב, וגם בני ישראל עשו כביכול את הקב"ה לאב להעולם, שהכירו את השגחתו ויהודו בתבל ע"כ.

לכאורה יש לשאול הרי גם בת עושה את האב לאב ולמה רק בכור וצ"ע.

הוספה לפרשת ויחי

יש נדון גדול מה היה עם יוסף אם מחל להם או לא?

יש מדרשים שעשרה הרוגי מלכות היה תיקון על חטא מכירת יוסף, השאלה הרי אמר להם אתם חשבתם לרעה אלוקים חשבה לטובה שפייסם, ומשמע שלא הקפיד ויש אומרים שסוף סוף לא מחל להם ושואלים למה באמת לא מחל להם? ראיתי מובא בשם מו"ז מרן הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל ששאל את זה את אחיו ר' יעקב זצוק"ל.

אך לכאורה נראה פשוט, יוסף לא מחל כי הבין בפשוטו מה אני ימחל להם? הם לא עשו לי כלום הוא פשוט חי כך, אף אחד לא עושה לי כלום, כפשוטו הוא עשה ויעשה לכל המעשים, מה שייך מחילה הם לא עשו לי כלום, צריך לחיות את זה.

ספרנו פעם מה ששמעתי מהגאון הצדיק ר' ראובן קרלנשטיין זצוק"ל שסיפר על הצדיק, כנראה הסנדל, שר' יעקב אדלשטיין זצ"ל היה שולח אליו לקבל ברכות ממנו, פעם היה לו תאונת דרכים ושאלו אותו במשפט מי עשה לך את התאונה? וענה את התאונה עשה לי הקב"ה ושאלו אותו רגע את הבן אדם הזה אתה מכיר? ענה כן, אמרו לו לא הוא עשה לך את התאונה? אמר לא, אני מכיר אותו נכון, אך מה אתם רוצים ממנו את התאונה עשה לי הקב"ה, כך ג"כ יוסף הבין פשוט אין לי מה למחול כי הכל עושה הקב"ה, וכשחיים כך זה נקרא בטחון, וזה חיים מאושרים, וזה אשרי אדם עוז לו כך.

לע"נ מרן הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל   לע"נ זקנתנו מרת ברכה בת ר' ישראל משה
נלב"ע יט טבת תשד"ט